

Na sprawdzian

gimnazjaliści

Ustrój starożytnej Sparty	Ustrój starożytnych Aten
Arystokratyczny, oligarchiczny	Demokratyczny od V wieku p.n.e.
Obywatelstwo posiadali rodowici Spartanie, stanowiący mniejszość wobec niewolników-helotów i ludności podbitej- periojków	Obywatelstwo posiadali wszyscy rodowici mężczyźni bez względu na majątek
Zgromadzenie obywateli (ludowe) głównie głosowało na prawa ustanawiane przez 20 osobową radę starszych GERUZJĘ	Zgromadzenie ludowe obywateli mogło proponować własne prawa, głosowało nad wyborem 600 urzędników, każdy obywatel miał prawo głosu
Faktycznie państwem zarządzała grupa 5 eforów i 2 dożywotnio wybieranych królów pochodzących z najbogatszych rodów	Urzędy w państwie pełniono kolegialnie czyli wieloosobowo
Społeczeństwo zmilitaryzowane poddane obowiązkowego wychowaniu AGOGE	Społeczeństwo kosmopolityczne, otwarte, pozostawiło wiele dzieł kultury i nauki np. filozofię, teatr, rzeźbę,

Chronologia rzymskich ustrojów

KRÓLESTWO

REPUBLIKA

CESARSTWO

753 r. p.n.e

509 r. p.n.e

31 r. p.n.e

476 r. n.e

Legendarne
narodziny Rzymu
królewskiego,
od czasów
Romulusa

Wprowadzenie republiki, urzędnicy kolegalnie wybierani przez obywateli, głównie spośród bogatych patrycjuszy. Najważniejsi urzędnicy: senatorzy tworzący prawa –dożywotnio, konsulowie, pretorzy, cenzorzy i wyjątkowo- dyktator

Po zamordowaniu Juliusza Cezara ostatniego dyktatora, pełną władzę nad Imperium wywalczył Oktawian Gajusz, zachował większość urzędów republiki ale sam często pełnił wiele urzędów lub wyznaczał własnych ludzi, ograniczył rolę senatu. Zapoczątkował okres cesarstwa

Pod naporem barbarzyńskich plemion germańskich upadła cesarska władza nad zachodnimi terenami Imperium i Rzymem

Spółeczeństwo średniowieczne

- Spółeczeństwo
średniowieczne podzielone
było na 4 stany:
- rycerstwo
 - duchowieństwo
 - mieszczaństwo
 - chłopstwo

Stan – grupa ludzi o
podobnych prawach
obyczajach, zróżnicowana
pod względem
majątkowym.





Feudalizm- czyli drabina zależności
w średniowieczu między
SENIORAMI a WASALAMI

Senior nadawał majątek ziemski
(feudum, lenno) wasalom w zamian
za służbę i wierność

Kultura karolińska



Renesans karoliński

Zreformowano łacinę przywracając łacinę klasyczną. Jednocześnie język uproszczono i ujednolicono reformując wymowę i ortografię.
Łacina stała się językiem uniwersalnym, którym posługiwali się duchowni i uczeni w całej Europie

Ujednolicono krój pisma wprowadzając **minuskulę karolińską** – małe litery.

Na dworze cesarskim zgromadzono wybitnych uczonych tamtej epoki:

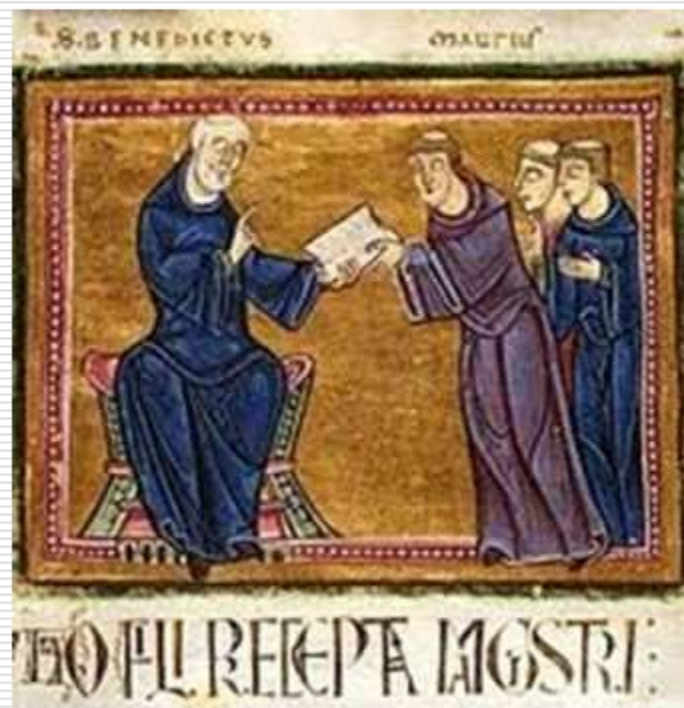
Paweł Diakon - mnich benedyktyński z klasztoru na Monte Cassino, poeta, kronikarz, autor m.in. Historii Longobardów.

Einhard – napisał biografię cesarza Karola Wielkiego Vita Karoli Magni



Kultura średniowiecza

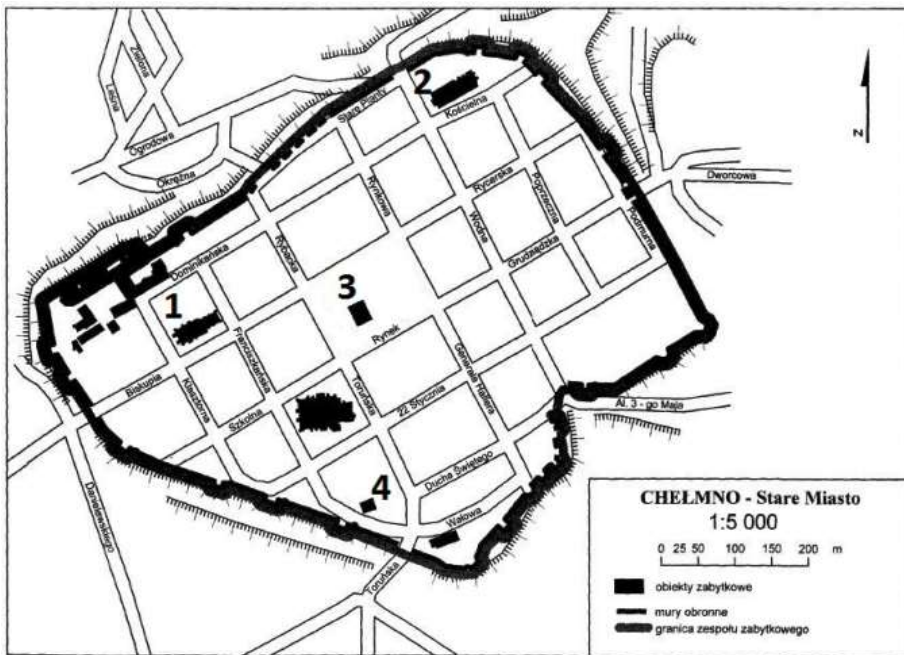
- ❑ Kulturę Europy w średniowieczu określa się jako **uniwersalną**. Cechuje ją:
 - wspólna religia chrześcijańska i duża rola Kościoła (ideały),
 - wspólnota języka łacińskiego, dziedzictwo kultury i nauki starożytnej,
 - wspólna architektura i sztuka (romańska i gotycka).



Kościół w średniowieczu

- Kościół i duchowieństwo zajmowali ważną pozycję w średniowieczu. Kościół:
 - składał się z ludzi wykształconych (elita intelektualna),
 - posiadał ogromne majątki,
 - wywierał duży wpływ na politykę (władców),
 - posiadał wiele przywilejów np. własne sądownictwo,





Lokacje średniowiecznych miast w Polsce przypadły na okres rozbięcia dzielnicowego – głównie XIII i początek XIV wieku.

Miasto w średniowieczu

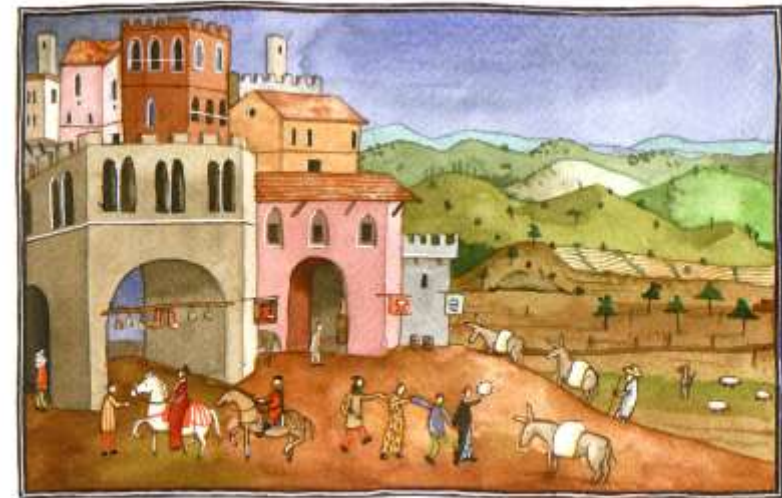
Średniowieczny układ miasta:

- na środku rynek
- na rynku ratusz (siedziba władz miejskich)
- obok ratusza pręgierz i waga miejska
- ulice przecinające się pod kątem prostym
- miasto otaczano murami obronnymi



Rola miast średniowiecznych:

- funkcja handlowa w miejsce dawnych podgrodzi i osad targowych,
- funkcja administracyjna: siedziba biskupów, książąt, stolica państwa, prowincji,
- funkcją sądownicza: jak powyżej,
- funkcja kulturotwórcza: uniwersytety, szkoły, klasztory, kościoły, turnieje rycerskie, zabawy dworskie,
- funkcje obronne: mury, fosy, barbakany, wieże, bramy, miasta położone były na ważnych szlakach nad rzekami



Chrzest Polski 966 r. i jego skutki

- Niemcy nie mogli najeżdżać na ziemie Mieszka I pod pretekstem nawracania Polaków na wiarę chrześcijańską.
- Do Polski przybyli księża i zakonnicy, którzy:
 - potrafili pisać i czytać, więc zakładali szkoły i prowadzili kancelarię księcia,
 - urządzali szpitale,
 - uczyli nowych metod uprawy roli,
 - zaczęto budować kamienne kościoły.

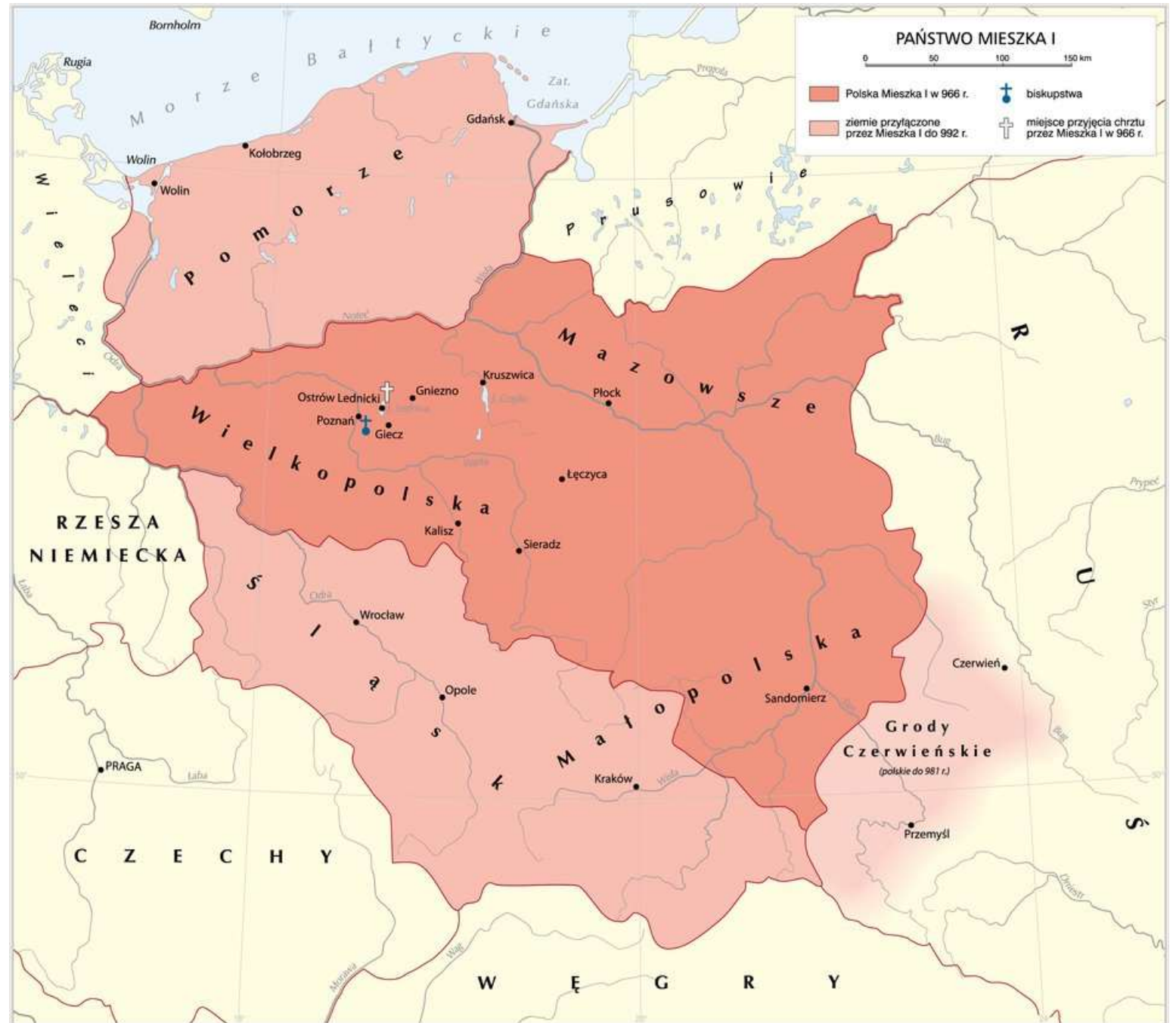
Powstanie państwa Mieszka I
władcy plemienia POLAN w X
wieku

Zwróć uwagę o jakie tereny
stopniowo powiększał swoje
państwo

Gdzie Mieszko przyjął
chrzest?

Gdzie powstało pierwsze
biskupstwo?

Kto graniczył z państwem
Mieszka?



Podboje Bolesława Chrobrego

Skutki zjazdu gnieźnieńskiego (1000r.):

Powstanie niezależnej hierarchii
polskiego Kościoła- arcybiskupstwo
powstało w Gnieźnie

Nowe biskupstwa – zobacz na mapie



Polska za panowania Bolesława Chrobrego

† miejsce śmierci biskupa Wojciecha
w 997 r. podczas wyprawy misyjnej
do Prusów

państwo Bolesława Chrobrego w 1000 r.
ziemie zdobyte przez Bolesława Chrobrego

— granice Królestwa Polskiego w 1025 r.
 pierwsze w Polsce arcybiskupstwo i biskupstwa

Dokonania w polityce krajowej:

- Wprowadził **nowy sposób zarządzania państwem**.
- **Reforma administracji** (ziemia jako nowa jednostka administracyjna).
- **Reformy wojska** (chorągiew jako podstawowa jednostka wojskowa, która skupia rycerstwo z poszczególnych ziem).
- **Budowa zamków i murów obronnych**.
- Na zamku w Krakowie utworzył **Sąd Najwyższy**.
- **Własna moneta** (grosz krakowski).
- **Wspierał rozwój miast oraz handlu**, otaczał opieką Żydów zajmujących się handlem oraz inicjował rozwój górnictwa (żupy solne w Wieliczce i Bochni).
- Założył **Akademię Krakowską** w 1364 roku.

Za panowania Jagiellonów rycerze/szlachta otrzymała liczne przywileje np.:

	rok i miejsce wystawienia przywileju	najważniejsze postanowienia
1.	1422 Czerwińsk	Gwarantował nietykalność majątkową szlachty, zakazywał królowi bicia monety bez zgody rady królewskiej.
2.	1430-33 Jedlnia-Kraków	Gwarantował szlachcie nietykalność osobistą i wyłączność na piastowanie wyższych urzędów kościelnych.
3.	1454 Cerekwica, Nieszawa	Zakazywał królowi nakładania nowych podatków i zwoływania pospolitego ruszenia bez zgody sejmików ziemskich; zwalniał szlachtę z ceł na towary produkowane we własnych dobrach.

Od końca XV wieku działał w Królestwie Polskim sejm szlachecki. Składał się z trzech stanów sejmujących: króla, senatorów i posłów szlacheckich.

Posłowie wybierani byli demokratycznie przez szlachtę na sejmikach ziemskich stąd ustrój ten nazywamy: DEMOKRACJĄ SZLACHECKĄ.

Sejmy szlachty (również duchowieństwa) broniły jej przywilejów przed władzą królów i innymi stanami.

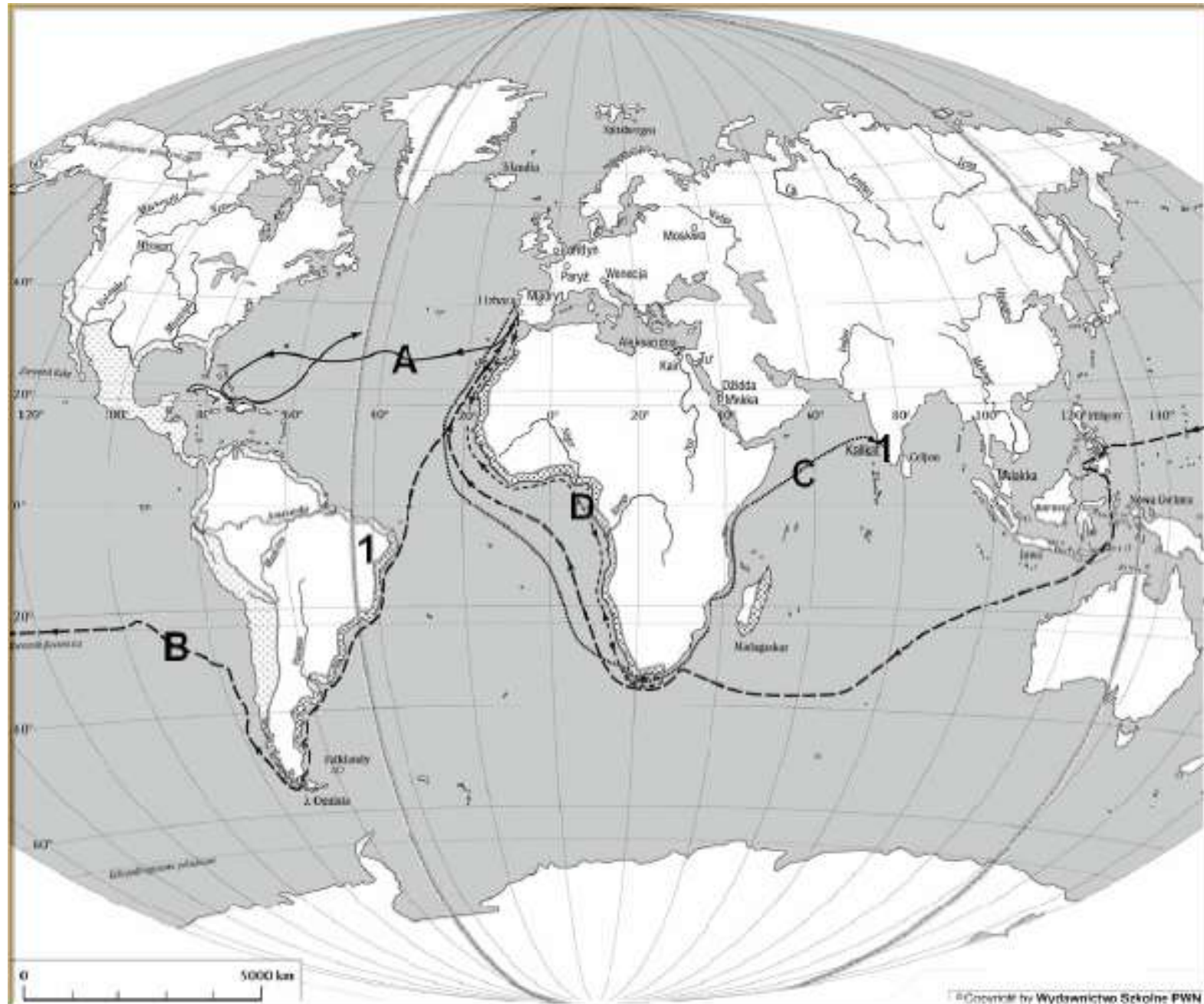


ODKRYCIA GEOGRAFICZNE:

Krzysztof Kolumb- płynąc na zachód szukał drogi do Indii, nieświadomy odkrył nowy kontynent 1492r. Trasa A

Vasco da Gama- dołynął wschodnią drogą do Indii opływając Afrykę 1488-1489- Trasa C

Ferdynad Magellan- w latach 1519-1522 opłynął w kierunku zachodni kulę ziemską, sam ginąc na Filipinach- trasa B





Rzeczpospolita Obojga Narodów



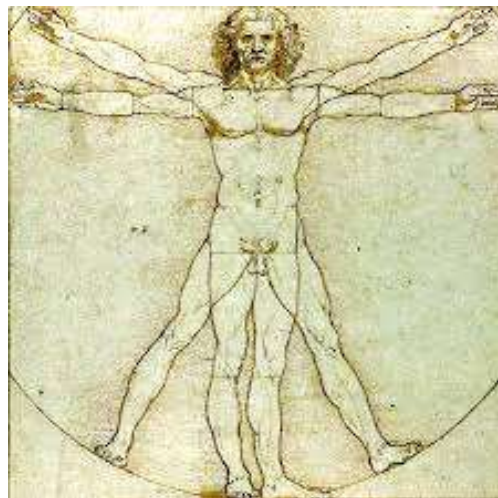
Wielcy twórcy renesansu



Michał Anioł



Leonardo da Vinci



Rafael Santi





Mikołaj Rej

Rozprawy,
fraszki



Mikołaj Kopernik

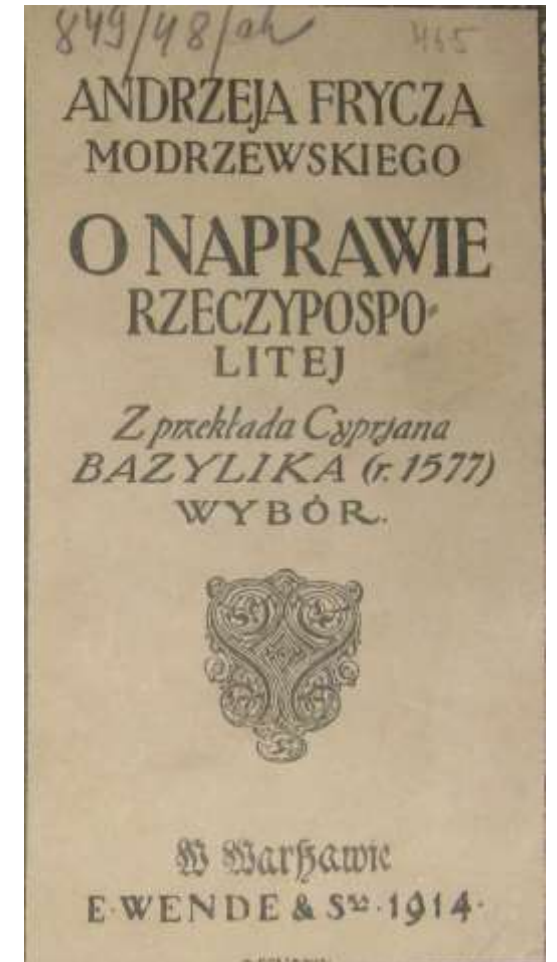
Rozprawa naukowa,
teoria heliocentryczna



Jan Kochanowski

Fraszki, treny, pieśni

**Polscy twórcy
renesansu XVI wiek**



Rozprawa polityczna dotycząca
potrzebnych reform



WOLNA ELEKCJA- od 1573 roku sposób wyboru monarchy w Rzeczypospolitej Obojga Narodów, przez głosowanie zgromadzonej szlachty na zgłoszonych kandydatów na sejmie elekcyjnym.

Henryk Walezy, Stefan Batory, Zygmunt III Waza, I kolejni.

Ustroje XVII Francji i Anglii

Ustrój Anglii - monarchia parlamentarna		Ustrój Francji - monarchia absolutna
SĄDY	najwyższa władza sądownicza	KRÓL
PARLAMENT	ustanawia prawa, kontroluje rząd i go wybiera	KRÓL
KRÓL, RZĄD	sprawuje władzę wykonawczą	KRÓL
KRÓL, RZĄD	kieruje polityką zagraniczną	KRÓL

Jakie wydarzenia obrazuje mapa?





Karol
Monteskiusz
(1689-1755)

*Trójpodział władzy



Reformatorzy w oświeceniowej Rzeczypospolitej (XVIII wiek)

Stanisław Leszczyński- były król;

- oczynszowanie chłopów
- obrona praw mieszczan
- zniesienie liberum veto i wolnej elekcji
- zniesienie pańszczyzny
- nałożenie podatku na szlachtę
- utworzenie silnej armii

Stanisław Konarski- biskup

- rozwój szkolnictwa
- rozwój teatru
- napisał tzw."ustawy szkolne"
- założył Collegium Nobilium -szkołę dla zamożnej szlachty i magnatów

Rozbiory Rzeczypospolitej w latach 1772-1795

